

KS. DARIUSZ KWIATKOWSKI
UNIwersytet im. Adama Mickiewicza w Poznaniu
DARKWT63@AMU.EDU.PL
ORCID: 0000-0002-8014-0016

REKOLEKCJE NARODOWE Z AKTEM ZAWIERZENIA ŚW. JÓZEFOWI KOŚCIOŁA I NARODU POLSKIEGO CENTRALNYM WYDARZENIEM ROKU ŚW. JÓZEFA W DIECEZJI KALISKIEJ

DOI: <https://doi.org/10.12775/TiCz.2022.025>

Streszczenie. Artykuł opisuje bardzo ważne historyczne wydarzenie dla Kościoła w Polsce, którym był uroczysty akt zawierzenia św. Józefowi Kościoła i Narodu Polskiego. Wydarzenie to było poprzedzone rekolekcjami narodowymi, w których dzięki transmisjom medialnym mogli uczestniczyć wierni z całej Polski. Rozważania rekolekcyjne, głoszone od w dniach od 3 do 7 października 2021 roku przez znanych teologów i kaznodziejów polskich ukazywały św. Józefa jako Opiekuna Kościoła Powszechnego, Patrona małżeństwa i rodziny ze szczególnym wskazaniem na rolę ojca w rodzinie oraz jako obrońcę życia od poczęcia aż do naturalnej śmierci. W trudnych czasach dla Kościoła i świata św. Józef może być pomocą w rozwiązywaniu najtrudniejszych problemów, które dotyczą współczesnego człowieka. Wpatrywanie się i naśladowanie życia Patriarchy z Nazaretu i jego relacji z Jezusem i Maryją, są bardzo aktualne we współczesnym świecie, który tak bardzo potrzebuje miłości, sprawiedliwości, pokoju i jednoznacznych postaw moralnych.

Słowa kluczowe: św. Józef, Patron Kościoła, zawierzenie, małżeństwo, rodzina, ojcostwo, obrona życia.

Abstract. *The National Retreat with the Act of Entrusting the Polish Nation and Church to Saint Joseph as the Central Event of the Year of Saint Joseph in the Diocese of Kalisz.* This article describes an event of great historical importance for the

Church in Poland: the solemn act of entrusting the Polish Nation and Church to Saint Joseph. The event was preceded by a national retreat in which the faithful from all over Poland could participate thanks to media broadcasts. The meditations delivered as part of the retreat between October 3 and October 7, 2021 by famous Polish theologians and preachers portrayed St. Joseph as the Guardian of the Universal Church and the Patron of marriage and family, with particular emphasis on the role of the father in the family, and as the protector of life from conception until natural death. In a difficult time for the Church and the world, St. Joseph can help solve the most difficult problems that affect the modern-day man. Contemplation and imitation of the life of the Patriarch of Nazareth and his relationship with Jesus and Mary are very relevant in today's world, which is in such great need of love, justice, peace and unambiguous moral attitudes.

Keywords: Saint Joseph, Patron of the Church, entrusting, marriage, family, fatherhood, defense of life.

WPROWADZENIE

Dla diecezji kaliskiej obchody Roku Świętego Józefa były naturalną kontynuacją Nadzwyczajnego Roku św. Józefa w bazylice kaliskiej NMP, gdzie w sposób szczególny czczony jest od wieków św. Józef. Ten czas łaski, ogłoszony przez papieża Franciszka, trwał od 3 grudnia 2017 roku do 6 stycznia 2018 roku. Wtedy też kaliska bazylika została ogłoszona Narodowym Sanktuarium św. Józefa. Dlatego Rok Świętego Józefa ogłoszony dla całego Kościoła w 150. rocznicę ustanowienia św. Józefa patronem Kościoła powszechnego był dla diecezji kaliskiej darem i dużym wyzwaniem¹.

Celem artykułu jest ukazanie i syntetyczne przedstawienie treści teologicznych dotyczących św. Józefa przedstawionych podczas rekolekcji narodowych, które zakończyły się uroczystym zawierzeniem św. Józefowi Kościoła i narodu polskiego. W artykule zostaną przedstawione najważniejsze tematy teologiczne głoszonych konferencji, homilii i samego aktu zawierzenia Narodu i Kościoła w Polsce św. Józefowi. Ze względu na charakter artykułu i jego źródła zostanie zastosowana metoda opisowa, która pozwoli dokonać syntezy ukazujących wydarzeń.

---

¹ Franciszek, List apostolski *Ojcowskim sercem* (Kraków: Wydawnictwo AA, 2021), 2–3.

W pierwszej części artykułu zostanie omówiona strona organizacyjna Narodowych Rekolekcji i uroczystego aktu zawierzenia Narodu i Kościoła w Polsce św. Józefowi. W kolejnych częściach przedstawimy najważniejsze treści teologiczne i pastoralne wypływające z katechez i homilii głoszonych podczas rekolekcji.

1. PRZYGOTOWANIE I ORGANIZACJA REKOLEKCJI

Kulminacyjnym momentem przeżywania Roku Świętego Józefa były Narodowe Rekolekcje i zawierzenie Narodu i Kościoła w Polsce świętemu Józefowi. Wydarzenia te odbyły się w Narodowym Sanktuarium Świętego Józefa w Kaliszu w dniach od 3 do 7 października 2021 roku. Wybór daty uroczystego zawierzenia św. Józefowi Narodu i Kościoła w Polsce nie był przypadkowy. Odbyło się ono we wspomnienie Matki Bożej Różańcowej, które przypadało w tym roku w pierwszy czwartek miesiąca, czyli w dzień, w którym od kilkunastu lat gromadzą się wierni, aby modlić się w intencji rodzin, małżeństw, obrony życia od poczęcia aż do naturalnej śmierci. Modlitwy obejmują także sprawy Kościoła i naszej Ojczyzny.

Rekolekcje Narodowe i akt zawierzenia poprzedzały wielomiesięczne przygotowania duchownych i wiernych. Wydział duszpasterski, na prośbę biskupa kaliskiego Damiana Bryła, powołał zespół osób związanych naukowo lub duszpastersko z kultem św. Józefa. Zadaniem kilkuosobowego zespołu, który tworzyli: ks. dr bp Łukasz Buzun – biskup pomocniczy diecezji kaliskiej, ks. prał. dr Jacek Plota – kustosz Narodowego Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu, ks. kan. lic. Paweł Guździoł – wikariusz biskupi, ks. dr Andrzej Latoń – prezes Polskiego Studium Józefologicznego, ks. dr hab. Dariusz Kwiatkowski, prof. UAM, ks. dr Marcin Wiśniewski, ks. mgr Mateusz Puchała – dyrektor diecezjalnego radia „Radio Rodzina” i telewizji internetowej „Dom Józefa”, ks. mgr lic. Andrzej Klimek – dyrektor diecezjalnego dwutygodnika „Opiekun” oraz ks. mgr Leszek Szkopek, było opracowanie programu duszpastersko-liturgicznego zawierającego propozycje na świętowanie Roku Świętego Józefa².

---

² Owocem prac zespołu było przygotowanie broszury zawierającej materiały i propozycje na przeżywanie Roku Świętego Józefa: Marcin Wiśniewski, i Dariusz Kwiat-

Biskup kaliski Damian Bryl, rozpoczynając rekolekcje, mówił:

W całym Kościele obchodzimy Rok Świętego Józefa. Tutaj, w naszym kaliskim sanktuarium, jest to czas szczególnie i niezwykle. Przed nami najważniejsze chwile tego niezwykłego roku. Już w najbliższy czwartek, 7 października chcemy dokonać aktu zawierzenia Świętemu Józefowi naszej Ojczyzny i Kościoła w Polsce. Wszyscy mamy świadomość, że będzie to ważne wydarzenie, dlatego w różny sposób przygotowujemy się do niego. Od kilku dni trwa nowenna do św. Józefa. [...] Od dzisiaj w naszym narodowym sanktuarium rozpoczynamy rekolekcje. Chcemy, żeby to był czas szczególnie. Przed każdym ważnym wydarzeniem potrzeba dobrego przygotowania i dlatego te rekolekcje³.

Nauki rekolekcyjne (homilie i katechezy) w poszczególnych dniach głosili następujący kapłani: ks. Marcin Wiśniewski, ks. Dariusz Dąbrowski, ks. Krzysztof Wons, ks. Piotr Górski i ks. Dominik Chmielewski. Każdy dzień rekolekcyjny miał swój własny temat. W niedzielę św. Józefa ukazano jako Opiekuna Kościoła. Poniedziałkowe nauki rekolekcyjne dotyczyły małżeństwa, wtorkowe życia, a zwłaszcza jego ochrony od poczęcia do naturalnej śmierci. Natomiast w środę rozważano temat ojcostwa. Punktem wyjścia do przedstawionych tematów była osoba św. Józefa ukazana w Piśmie Świętym, a także nauczanie Kościoła wyrażone w adhortacji apostołskiej św. Jana Pawła II *Redemptoris custos*⁴ i w liście apostołskim papieża Franciszka *Patris corde*.

Poranne katechezy i msze święte celebrowane o godz. 13.30 były transmitowane przez telewizję „Trwam” i „Radio Maryja”. Natomiast wieczorny blok rekolekcyjny, na który składały się: modlitwa różańcowa, Eucharystia z homilią, katecheza i modlitwa na zakończenie dnia, transmitowały media diecezjalne, czyli „Radio Rodzina” i internetowa telewizja „Dom Józefa”. W rekolekcjach uczestniczyli wierni z całej diecezji kali-

---

kowski, red., *Materiały i propozycje na przeżywanie „Roku Świętego Józefa” w diecezji kaliskiej* (Kalisz: [b.wyd.], 2021).

³ Damian Bryl, Homilia wygłoszona w niedzielę 3 października na rozpoczęcie narodowych rekolekcji, „Jezus zaprasza do wierności, tak jak wierny był Józef,” *Okno Wiary* 19, nr 1 (2022): 7 – numer specjalny pt. *Ojcowskiemu sercu zawierzamy*, red. A.A. Klimek (odtąd: „Okno Wiary”).

⁴ Jan Paweł II, Adhortacja apostołska *Redemptoris custos* (Wrocław: Wydawnictwo TUM, 2000).

skiej oraz duchowo, przez transmisje radiowe i telewizyjne, wierni z całej Polski. Rekolekcjom towarzyszyły dwa koncerty muzyczne. Pierwszy odbył się w niedzielę 3 października i przedstawiał muzykę barokową Indian z Ameryki łańciskiej (Boliwia, Peru). Był on przygotowany przez ks. prof. Piotra Nawrota, wybitnego odkrywcę i badacza tej muzyki. Natomiast przed Mszą świętą z aktem zawierzenia Chór Kameralny Wydziału Pedagogiczno-Artystycznego Uniwersytetu im. Adama Mickiewicza w Kaliszu, pod dyrekcją Beaty Szymańskiej, wykonał kantatę o św. Józefie *Patris Corde*. Muzykę do słów ks. Tadeusza Goleckiego skomponował dr Krzysztof Niegowski organista kaliskiej katedry i dyrektor szkoły organistowskiej w Kaliszu.

Rekolekcje stanowiły duchowe przygotowanie do zawierzenia Narodu i Kościoła w Polsce św. Józefowi. Uroczystego aktu zawierzenia dokonał metropolita poznański, ks. arcybiskup Stanisław Gądecki, w czasie Mszy świętej koncelebrowanej przez biskupów, przedstawicieli wszystkich metropolii w Polsce. Zawierzenie odbyło się przed cudownym obrazem św. Józefa, który znajduje się w kaplicy Narodowego Sanktuarium. Najważniejszą motywację do aktu zawierzenia można znaleźć w następujących słowach:

Święty Józefie, Opiekunie Świętej Rodziny i Kościoła Powszechnego, pociągnięci przykładem Twoich cnót i ufni w Twoje wsparcie, zawieramy się Tobie, abyś był naszą inspiracją i przewodnikiem w prowadzeniu życia godnego chrześcijan. Dlatego obieramy Cię dziś za naszego obrońcę i szczególnego Patrona tak w życiu, jak i w śmierci⁵.

Stąd treść aktu zawierzenia nawiązuje do współczesnych problemów dotyczących Kościoła, małżeństwo i rodzinę życie wiary i potrzebę ewangelizacji. Wyraża się w nim także troskę o młodzież, ludzi starszych, cierpiących, bezdomnych. Święty Józef jest w nim nazywany: Mężny, Sprawiedliwy, Mąż Słuchania, Dobry, Wspaniały wzór wielkiej wiary, niezachwianej nadziei i serca płonącego miłością, Uważny na głos Boga, Pokorny sługa zbawienia, Współczujący Pielgrzym, Obrońca, Opiekun Świętej Rodziny i Opiekun Kościoła. Zawierając Naród i Kościół w Pol-

---

⁵ Pasterze Kościoła w Polsce, „Akt zawierzenia Narodu polskiego i Kościoła w Polsce Świętemu Józefowi,” *Okno Wiary* 19, nr 1 (2022): 104.

sce, biskupi proszą św. Józefa, by wyprosił wszystkim głęboką wiarę i życie zgodne z Ewangelią w całkowitym posłuszeństwie woli Boga⁶.

Z okazji tego historycznego wydarzenia swój list napisał papież Franciszek. Ojciec Święty podkreślił, że ogłaszając w Kościele powszechnym Rok Świętego Józefa, pragnął zachęcić cały lud Boży do modlitwy przez wstawiennictwo św. Józefa i do naśladowania jego cnót. Święty Józef, wierny otrzymanemu od Boga powołaniu i misji, nieustannie stoi na straży małżeństwa, rodziny i życia. Stale uczy, że uznanie prymatu Stwórcy jest zaproszeniem go do swojego życia, do swojej rodziny, społeczeństwa i narodu. Papież podziękował także duchowieństwu i wiernym za inicjatywę dokonania zawierzenia oraz życzył nieustannego wzrastania w świętości i łasce⁷.

⁶ Ibidem:

„W imię Trójcy Przenajświętszej: Ojca i Syna, i Ducha Świętego, w tej godzinie dziejów naszego zbawienia wspólnie przyzywamy Ciebie, Święty Józefie i Tobie się zawieramy!

O mężny Józefie, idąc za Tobą, którego Pisma nazywają sprawiedliwym, pragniemy kroczyć, jak Ty z Maryją, drogą wiary, posłuszeństwa i ufności Bogu.

Mężu słuchania i działania, stań przy nas w walce z mocami ciemności! I jak wielokrotnie ratowałeś swoją Rodzinę od niebezpieczeństw, tak teraz broń naszych rodzin, narodu i Kościoła na polskiej ziemi przed Szatanem, wprowadzającym podziały i kłamstwo. Niech Duch Święty prowadzi nas do prawdy, abyśmy naśladowując Ciebie, podejmowali współodpowiedzialność za Boży plan zbawienia.

O dobry Józefie, tak uważny na głos Boga i wypełnianie Jego woli, pomagaj nam rozpoznawać znaki czasu i angażować się w przemianę naszego świata. Miej w opiece naszą Ojczyznę, abyśmy odpowiedzialnie troszczyli się o jej rozwój. Pokaż nam, jak być wiernymi obietnicom chrzcielnym i wrażliwymi na cierpienia i potrzeby sióstr i braci.

Wspaniały Wzorze wielkiej wiary, niezachwianej nadziei i serca płonącego miłością! Pomóż nam czuć nad osobami starszymi, słabymi i chorymi, chroń nasze dzieci i młodzież, wspieraj tych, którzy służą społecznemu dobru.

Pokorny Sługa Zbawienia! Pomóż nam żyć Ewangelią, abyśmy tak z naszej kościelnej wspólnoty, jak i z własnego życia potrafili usuwać zło i grzech oraz żyć w pełni łaską. Pobudź nas do dzieła ewangelizacji w naszych rodzinach, parafiach i świecie.

Współczujący Pielgrzymie wiary, który znasz ciężary przytłaczające serca, wstaw się za nami u Boga w naszej ziemskiej wędrówce ku Królestwu Niebieskiemu, abyśmy już tu – jak Najświętsza Maryja – uwielbiali Boga Ojca za ogrom Jego miłosierdzia, słuchali i naśladowali Bożego Syna oraz doświadczali radości w Duchu Świętym.

Święty Józefie, Opiekunie Świętej Rodziny i Kościoła Powszechnego, pociągnięci przykładem Twoich cnót i ufni w Twoje wsparcie, zawieramy się Tobie, abyś był naszą inspiracją i przewodnikiem w prowadzeniu życia godnego chrześcijan. Dlatego obieramy Cię dziś za naszego Obrońcę i szczególnego Patrona tak w życiu, jak i w śmierci. Amen”.

⁷ Franciszek, „Przesłanie do Przewodniczącego KEP, biskupów i uczestników uroczystości zawierzenia, Lateran, 2 października 2021 r.,” *Okno Wiary* 19, nr 1 (2022): 105.

2. ŚWIĘTY JÓZEF OPIEKUNEM KOŚCIOŁA

Rekolekcje rozpoczął biskup kaliski Damian Bryl. W homilii mówił o życiu św. Józefa, które było całkowicie oddane Bogu. Było to życie wiary, która rodziła się ze słuchania słowa Bożego i wierności przykazaniom. Całkowite zaufanie Bogu i Jego planom względem św. Józefa uczyniło jego życie pełnym, pięknym, dobrym i mądrym. Pasterz Kościoła kaliskiego zwrócił uwagę, że Boże wezwania nie były dla Józefa łatwe. On przyjmował słowo Boże nie dlatego, że ono ułatwiało mu życie. Przeciwnie, wierność Bożemu zaproszeniu była dla niego bardzo trudna, wymagająca i często komplikująca jego osobiste życiowe plany. Jednak Józef podjął Boże wezwanie, ponieważ ufał, że jest to słowo, które zaprowadzi go do pełnego życia i ostatecznego szczęścia⁸.

W tajemnicę opieki św. Józefa nad Kościołem wprowadzał ks. Marcin Wiśniewski. W swojej katechezie przypomniał okoliczności ogłoszenia Roku Świętego Józefa. Wydarzenie to wiązało się ze 150. rocznicą ogłoszenia Świętego Józefa Patronem Kościoła Powszechnego. Św. Józef jest szczególnym przewodnikiem w wejściu w misterium Kościoła, ponieważ był on wzorem posłuszeństwa słowu Bożemu. Najpierw trzeba zaznaczyć, że Kościół to wspólnota wiernych zbudowana przez Chrystusa i nie można jej zawęzić tylko do biskupów, prezbiterów czy siostr zakonnych. Kościołem jest cała wspólnota ochrzczonych i wyznających wiarę w Jezusa Chrystusa. Ta wspólnota w sposób szczególny objawia się w zgromadzeniu eucharystycznym. Zastanawiając się nad tajemnicą Kościoła, mamy szczególnego przewodnika w osobie św. Józefa, ponieważ on pokazuje, że nie tylko mamy słuchać słowa Bożego, ale również do niego dostosować codzienne życie⁹.

Kościół zrodził się z przebitego boku Chrystusa, czyli z Jego serca i dlatego nie można go sprowadzać do ludzkiej instytucji. Niestety, we współczesnych czasach grzechy ludzi Kościoła, także jego pasterzy, zacierały tajemnice Kościoła jako Mistycznego Ciała Chrystusa. Prowadzi to do utraty zaufania wiernych instytucjom kościelnym oraz swego rodzaju

⁸ Por. Bryl, „Jezus zaprasza do wierności,” 7–8.

⁹ Por. Marcin Wiśniewski, Homilia wygłoszona w niedzielę 3 października 2021 r. w pierwszy dzień narodowych rekolekcji, „Tajemnica Kościoła,” *Okno Wiary* 19, nr 1 (2022): 11–12.

wyobcowanie i oddalenie się od Kościoła. Można powiedzieć, że wierni tracą swoją tożsamość kościelną. Mimo doświadczenia słabości i grzechu, Kościół ma także Dobrą Nowinę do przekazania całemu światu. Tą nowiną jest osoba i czyn Jezusa Chrystusa, Zbawiciela, który przebacza i daje życie ludziom grzesznym. Chrystus poślubił swoją oblubienicę na krzyżu, a zatem wtedy, gdy ona była jeszcze niewierna¹⁰.

We współczesnych czasach największym zagrożeniem dla Kościoła jest to, że szatan próbuje niszczyć Kościół od środka. W bardzo podstępny i cichy sposób próbuje zamazywać prawdziwą wiarę, zaśmiecać ją fałszywymi prądami oraz zrelatywizować wiarę i naukę Kościoła. W tym kontekście potrzebny jest ludziom Kościoła św. Józef jako strażnik czystej wiary i tradycji. Sam Bóg wybrał Józefa jako opiekuna Świętej Rodziny, powierzył mu największe skarby: Jezusa i Maryję, aby mogli żyć bezpiecznie i aby Chrystus mógł wypełnić swoją zbawczą misję. Również dziś modlitwa do św. Józefa oraz naśladowanie go w słuchaniu i posłuszeństwie słowu Bożemu uchroni Kościół przed fałszywymi naukami i ukaże go jako prawdziwe Mistyczne Ciało Chrystusa¹¹.

W obliczu fali krytyki, jaka spada na Kościół, prób jego reformowania przez ludzi, którzy są praktycznie poza Kościołem, pojawieniu się różnego rodzaju nowych form duchowości, dalekich od chrześcijańskich tradycji, rodzi się pytanie: co zrobić, aby dziś Kościół uczynić bardziej świętym i jednocześnie czytelnym świadkiem Chrystusowej Ewangelii? Odpowiedzi na postawione pytanie trzeba szukać w życiu Świętej Rodziny. Ona uczy, że prawdziwa odnowa Kościoła przyjdzie przez powrót do zdrowej tradycji, która przejawia się w modlitwie, słuchaniu słowa Bożego, pięknej liturgii. Dziś nie trzeba szukać rozwiązań na wyjście z kryzysu u specjalistów od socjotechniki. Trzeba po prostu wrócić do słowa Bożego. Trzeba znaleźć czas, aby go słuchać i potem wcielać w swoje codzienne życie. Słowo Boże pokazuje, że podstawową wspólnotą kościelną jest rodzina. W tej wspólnocie winno być miejsce na modlitwę, wspólne przeżywanie wiary i dzielenie się nią¹².

---

¹⁰ Ibidem, 13–14.

¹¹ Ibidem, 15.

¹² Ibidem, 16.

3. ŚWIĘTY JÓZEF PATRONEM MAŁŻEŃSTWA I RODZINY

Drugi dzień Narodowych Rekolekcji przygotowujących do zawierzenia św. Józefowi narodu i Kościoła w Polsce był poświęcony małżeństwu i rodzinie. Katechezy i homilie głosił ks. Dariusz Dąbrowski, kapłan Kongregacji Oratorium św. Filipa Neri w Gostyniu. Swoje rozważania w dużej mierze oparł na wizerunku Świętej Rodziny czczonej w kaliskim sanktuarium. Według kaznodziei św. Józef jest odzwierciedleniem troskliwości Boga Ojca nad światem, nad Kościołem i nad każdym człowiekiem stworzonym na obraz i podobieństwo Boże. W odniesieniu do życia rodzinnego należy widzieć w św. Józefie wzór dla mężczyzny, który winien nosić w sobie obraz tajemnicy Boga pełnego mocy, a zarazem troski. W porządku stworzenia taki plan Boga został złożony w sercu każdego mężczyzny¹³.

Kaliski obraz Świętej Rodziny przedstawia Jezusa idącego między Maryją i Józefem. Patrząc na obraz, można odnieść wrażenie, że Maryja z Józefem prowadzą Go za ręce. Jednak dokładne spojrzenie na obraz zmienia tę perspektywę i wyraźnie widać, że to Jezus ich prowadzi. W kontekście powszechnego kryzysu, a niekiedy nawet destrukcji małżeństwa i rodziny, ten obraz jest bardzo wymowny i jasno pokazuje, że aby uzdrowić rodzinę, trzeba przywrócić centralne miejsce Jezusowi i Jego Ewangelii. Pozwolić się prowadzić Jezusowi to obecnie punkt wyjścia do przywrócenia właściwego porządku świata. Może się to dokonać przez odnowienie małżeństwa i rodziny zgodnie z pierwotnym zamysłem Boga dotyczącym tej instytucji. Oznacza to, że dziś potrzeba głębokiego nawrócenia i wejścia na drogę życia naznaczonego słuchaniem Jezusa i podążaniem za Nim. Takie przesłanie wypływa z Narodowego Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu¹⁴.

Święty Józef ma dziś bardzo ważne przesłanie do wszystkich małżeństw. Anioł, objawiając się we śnie Józefowi, Powiedział: „Józefie, synu Dawida, nie bój się wziąć do siebie Maryi, twej małżonki” (Mt 1,20). Józef jest nazwany przez anioła po imieniu. Jego imię znaczy: „Bóg pomnoży”. To bardzo ważne, gdyż nie chodzi tu o jakąś anonimową osobę, ale o konkretnego człowieka, który ma swoje imię i związaną z nim tożsamość i historię. Można powiedzieć, że to pierwszy krok do przygotowania się do

¹³ Por. Dariusz Dąbrowski, Katecheza wygłoszona w poniedziałek 4 października 2021 r., „Mury obronne dla katolickich małżeństw”, *Okno Wiary* 19, nr 1 (2022): 19.

¹⁴ Por. ibidem, 19–20.

małżeństwa i założenia trwałej rodziny. Trzeba znać swoje imię, czyli swoją historię, życiowe konteksty, które na nas wpływały. Tu rozpoczyna się proces naprawy lub nawrócenia. Uznanie prawdy o własnym życiu, nawet jeśli ta prawda była bolesna, usłyszymy słowa: „Nie bój się”, nie bój się stanąć w prawdzie o sobie i nie bój się wziąć Maryi do siebie. Otwarcie się naprawdę w świetle słowa Bożego wyzwala i daje siły do podejmowania trudnych i odpowiedzialnych decyzji. Św. Józef przyjął wolę Bożą i podjął odważną decyzję – wziął Maryję i Jezusa do siebie¹⁵.

Anioł nazywa Maryję: „małżonką” Józefa, bo rzeczywiście ona była już mu poślubiona, choć nie mieli jeszcze prawa do wspólnego mieszkania. W momencie, gdy Józef podjął decyzję o wzięciu Maryi do siebie, jego małżeństwo zostało jeszcze bardziej uświęcone obecnością Jezusa. W przysiędze małżeńskiej dziś nowożeńcy ślubują sobie miłość. Znakiem tej wiernej i trwałej miłości jest obrączka. Ona przypomina, że akt ślubowania nie jest aktem urzędowym, ale wezwaniem do budowania i umacniania wzajemnej miłości przez całe życie. Miłość to nieustanna troska o dobro drugiej osoby i wysiłki, by stawać się coraz lepszym. Ks. Dąbrowski mówił: „Przecież było oczywiste, że św. Józef patrząc na Maryję, na tą, która była niepokalana i na jej piękno, była dla niego zachwycająca i on przy niej musiał stawać się lepszy. Przy niej stawał się prawdziwym mężczyzną, dla niej był gotów do największych poświęceń i nawet korekty, jeśli nie zmiany swoich życiowych planów. Słowa Anioła, które wypowiedział do Józefa, zawierały również przesłanie, że ona będzie dla niego pomocą. Maryja jest pomocą dla wszystkich mężczyzn i kobiet, ponieważ przy niej kobiety uczą się prawdziwej kobiecości, a mężczyźni prawdziwej męskości”¹⁶.

Należy podkreślić, że miłość, wierność i uczciwość małżeńska stanowią mury obronne dla katolickich małżeństw, które ustanowione są wolą Boga. Takie było małżeństwo św. Józefa z Maryją. Małżeństwo złączone przez Jezusa i umacniane przez zaufanie, słuchanie słowa Bożego i wypełnianie go w codziennym życiu. Można dodać, w każdej życiowej sytuacji, również tej, która nie jest po naszej myśli. Ileż takich doświadczeń miał św. Józef, ale dzięki milczeniu, które sprzyjało słuchaniu i po-

---

¹⁵ Por. *ibidem*, 20–21.

¹⁶ *Ibidem*, 22–23.

dejmowaniu konkretnych działań, zawsze chronił Maryję i Jezusa¹⁷. Na kartach Ewangelii nie zapisano ani jednego słowa wypowiedzianego przez św. Józefa. Nie oznacza to, że był on niemową, ale wskazuje na taki zamysł Boga. Tajemnica, w której uczestniczył Józef wymagała dyskrecji, aby ów plan mógł się zrealizować. Kaznodzieja odwołał się do wypowiedzi papieża Benedykta XVI dotyczącej milczenia Józefa: „Milczenie św. Józefa wyraża nie wewnętrzną pustkę, lecz przeciwnie, pełnię wiary, którą nosi w sercu i która kieruje każdą jego myślą i działaniem. Milczenie Józefa wyraża pełnię wiary”¹⁸.

W życiu rodzinnym i małżeńskim też jest potrzebny czas na milczenie św. Józefa, bo jest to milczenie potrzebne do poznawania woli Bożej dotyczącej budowania małżeństwa i rodziny. Milczenie bowiem prowadzi do konkretnego działania. Ta cisza otwiera małżonków na słuchanie słowa Bożego, regularną spowiedź, niedzielną Eucharystię i wierność modlitwie. Św. Józef, zachowując wiernie tradycje religijne Izraela, w taki sposób budował trwałość swojego domu i rodziny¹⁹.

Dziś trzeba szczególnej troski o rodzinę. Osłabienie rodziny i wartości, które są z nią związane, wyrządzają szkodę i osłabiają całe społeczeństwo, niszczą dojrzewanie ludzi, kultywowanie wartości społecznych i blokują prawdziwy etyczny rozwój państw i narodów. Należy podkreślić, że tylko wyłączny i nierozzerwalny związek małżeński mężczyzny i kobiety realizuje w pełni funkcje społeczną, będąc zaangażowaniem stabilnym i umożliwiającym płodność. Z tego jasno wynika, że związków nieformalnych oraz osób tej samej płci nie można zrównywać z małżeństwem. Papież Franciszek naucza, że żaden związek niepewny lub zamknięty na przekazywanie życia nie zapewnia nam przyszłości społeczeństwa²⁰.

---

¹⁷ Por. Dariusz Dąbrowski, Homilia wygłoszona w poniedziałek 4 października w drugim dniu narodowych rekolekcji, „Milczenie doprowadza do działania.” *Okno Wiary* 19, nr 1 (2022): 27–29.

¹⁸ Benedykt XVI, Rozważanie przed modlitwą *Anioł Pański*, 18.12.2005, <https://www.swietyjosef.kalisz.pl/BibliotekaSwJozefa/103.html> (dostęp: 11.10.2022).

¹⁹ Por. Dąbrowski, „Milczenie doprowadza do działania,” 30–31.

²⁰ Por. Franciszek, Adhortacja apostolska *Amoris laetitia* (Wrocław: Wydawnictwo TUM, 2016), 52. Por. Stanisław Gądecki, Homilia wygłoszona przez Przewodniczącego Konferencji Episkopatu Polski 7 października podczas Mszy świętej w Narodowym Sanktuarium Świętego Józefa w Kaliszu, „Ojcowskiemu sercu zawierzamy,” *Okno Wiary* 19, nr 1 (2022): 97.

Konkludując temat rodziny i małżeństwa, kaznodzieja mówił:

Dzisiaj mamy potop ideologiczny. Jak Bóg ma odnowić ten świat? Przez ludzi zawierzenia, ludzi, którzy bardziej zaufają Bogu niż sobie. Projekt na życie jest już gotowy. Wymyślił go Bóg, nasz Stwórca i nie trzeba kombinować przy genach, nie trzeba kombinować przy płci. Wystarczy uznać, że jesteśmy kim jesteśmy. I być posłusznym Bogu, bo prawo naturalne, to jest prawo Boga. Odejście od Dekalogu jest jednocześnie zniszczeniem prawa naturalnego. Ile jeszcze musi się wydarzyć zła na świecie, żeby ludzie to zrozumieli? Święty Józef przychodzi do nas jako znak razem z Maryją i Jezusem, abyśmy na nowo uwierzyli w ten znak najprostszy w świecie: ojciec, matka i Dziecię²¹.

Tę myśl kontynuował arcybiskup Stanisław Gądecki, przewodniczący Konferencji Polski w homilii wygłoszonej podczas Mszy świętej z aktem zawierzenia. Zauważył on, że wielu ludzi dziś uważa, że posiada lepszy pomysł na rodzinę. Sugeruje się młodym ludziom, że muszą się sprawdzić przed ślubem, najpierw zrobić karierę, použíwać świata, a dopiero potem myśleć o małżeństwie i rodzinie. W takim ujęciu najważniejsza jest własna przyjemność, niż poświęcenie się drugiemu człowiekowi. Święty Józef uczy nas Bożej logiki, która przypomina, że miłość to nie jest tylko uczucie, ani krótka chwila, ale decyzja na całe życie. Małżeństwo jest czymś więcej jak wspólnym zamieszkaniem partnerów seksualnych. Tylko bycie bezinteresownym darem dla drugiej osoby może dać poczucie spełnienia i szczęścia²².

3. OBROŃCA ŻYCIA OD POCZĘCIA AŻ DO NATURALNEJ ŚMIERCI

W Ewangelii widzimy św. Józefa jako patrona świętości życia. To on przekonuje, że każde życie jest boskie i święte, ponieważ ono ma imię, które mówi „nie” cywilizacji śmierci. Ewangelisci ukazują Józefa jako stróża boskiego i ludzkiego życia. On z pokorą przyjął życie jako tajemni-

²¹ Dariusz Dąbrowski, Homilia wygłoszona w poniedziałek 4 października w drugim dniu narodowych rekolekcji, „Rodzina wystawiona na próbę.” *Okno Wiary* 19, nr 1 (2022): 36.

²² Por. Gądecki, „Ojcowskiemu sercu zawierzamy,” 98.

cę i tej tajemnicy z pokorą uczestniczy. Jest to tajemnica życia Jezusa i Maryi. Stąd św. Józef jest obrońcą życia od poczęcia aż do naturalnej śmierci. Ks. Krzysztof Wons mówił w swojej katechezie:

Józef stąpa codziennie, jakby boso, w milczeniu po świętej ziemi życia jedynego dziecka Ojca, Syna Bożego Jednorodzonego. I stąpa w milczeniu po świętej ziemi życia także swojej małżonki Maryi i nieustannie przyjmuje to życie jako tajemnicę. Józef, stróż i opiekun życia Boga-Człowieka to samo sedno jego tożsamości, to kręgosłup jego osobowości, to serce jego powołania, to najważniejsza misja w jego życiu²³.

W oryginalny sposób wartość przekazywania życia zostaje ukazana w refleksji nad genealogią Jezusa z Ewangelii według św. Mateusza (Mt 1,1–17). Autor katechezy stwierdził, że genealogie są hymnami na cześć życia, ponieważ każde życie ma imię, a to oznacza, że za każdym życiem stoi konkretna osoba wraz ze swoją życiową historią. Z perspektywy historii zbawienia każda ludzka historia jest święta, każde ludzkie życie od poczęcia jest święte i dlatego należy je chronić. Każde poczęte ludzkie życie jest ukochane i chciane przez Boga. Każde życie pojawia się, by przekazywać je dalej, ponieważ ono ze swojej natury jest płodne. Podsumowując, można powiedzieć, że genealogie zamieszczone w Ewangeliach Mateusza i Łukasza głoszą cywilizację życia. Każde ludzkie życie zanim pojawi się w łonie matki jest już wypowiedziane w sercu Boga i dlatego nie jest ono anonimowe. Tę prawdę usłyszał św. Józef w swoim śnie. Zrozumiał i uwierzył kto jest sprawcą stanu błogosławionego Maryi. Otrzymał także zadanie nadania imienia Synowi Bożemu²⁴.

Przez analogię ukazaną w genealogii Jezusa, można powiedzieć, że każde ludzkie życie jest dziełem Boga. Józef uczestniczył z pokorą w tajemnicy, która uczyniła go ojcem w zupełnie inny sposób niż działo się to od początku historii ludzkości. On nie został ojcem przez biologiczne przedłużenie rodu, ale przez przyjęcie życia Dziecka, które zostało zrodzone nie przez człowieka, ale przez Boga. W ten sposób przez Józefa

---

²³ Krzysztof Wons, Katecheza poranna wygłoszona we wtorek, 5 października w trzecim dniu narodowych rekolekcji, „Święty Józef stróżem ludzkiego i Boskiego życia.” *Okno Wiary* 19, nr 1 (2022): 50.

²⁴ Por. *ibidem*, 51–52.

najbardziej objawia się istota daru życia i ojcostwa, a także daru macierzyństwa. Przykład św. Józefa pokazuje, że najważniejsza rola polega na przyjęciu życia, które nie pochodzi od niego, ale od Dawcy wszelkiego istnienia. W ten sposób należy widzieć w św. Józefie Patrona świętości życia. On życie przyjmuje i chroni je w każdych okolicznościach²⁵.

Dziś na świecie można zaobserwować coraz większy opór przeciwko prawu do życia. Spadek liczby ludności spowodowany egoizmem oraz globalną polityką „zdrowia reprodukcyjnego” prowadzi do zubożenia gospodarczego i utraty nadziei na przyszłość. Sprawia również, że nie zostaje zapewniona zastępowalność pokoleń. Do posiadania dzieci zniechęca młodych ludzi społeczeństwo konsumpcyjne, które pragnie zachować swoją wolność i własny styl życia²⁶.

Rodzina jest sanktuarium życia i miejscem, w którym rodzi się życie i się o nie troszczy. W tym kontekście wielką sprzeczność stanowi jej przekształcenie się w miejsce, gdzie życie jest odrzucone i niszczone. Papież Franciszek przypomina, że

wartość życia ludzkiego jest tak wielka, tak niezbywalne jest prawo do życia niewinnego dziecka rozwijającego się w łonie swojej matki, że w żaden sposób nie można przedstawić możliwości podejmowania decyzji w odniesieniu do tego życia, jakby chodziło o prawo do własnego ciała. Życie to jest celem samym w sobie i żadną miarą nie może być przedmiotem dominacji ze strony innej istoty ludzkiej²⁷.

W kwestii szacunku dla życia należy też dostrzegać przybierające na sile ataki na życie ludzi w podeszłym wieku oraz zmagającymi się z nieuleczalnymi chorobami. W wielu społeczeństwach osoby te uważane są za ciężar i dlatego podejmowane są próby pozbycia się ich, choćby przez eutanazję. Nie ulega wątpliwości, że eutanazja i tak zwane wspomagane samobójstwo stanowią poważne zagrożenie dla rodziny²⁸. Święty Józef jako ojciec wziął odpowiedzialność za życie Jezusa i Maryi. Widać to choćby

---

²⁵ Por. *ibidem*, 53.

²⁶ Por. Gądecki, „Ojcowskiemu sercu zawierzamy” 98.

²⁷ Franciszek, *Amoris laetitia*, 83.

²⁸ Por. Gądecki, „Ojcowskiemu sercu zawierzamy” 99.

w ucieczce do Egiptu, która była ratunkiem dla Świętej Rodziny przed okrucieństwem Heroda (Mt 2,13–18).

ZAKOŃCZENIE

Rekolekcje Narodowe były kulminacyjnym wydarzeniem przeżywania Roku Świętego Józefa w diecezji kaliskiej. Był to czas głębokiej refleksji teologicznej i pastoralnej nad postacią św. Józefa. Został on przedstawiony jako Patron na dzisiejsze bardzo trudne czasy dla Kościoła i świata. Wpatrywanie się w jego postać, a przede wszystkim naśladowanie go, będzie ratunkiem dla Kościoła, świata, rodziny, małżeństwa i zagubionego ojcostwa. Akt zawierzenia św. Józefowi Kościoła i Narodu Polskiego był bardzo ważnym wydarzeniem historycznym w dziejach chrześcijaństwa w Polsce. Z perspektywy czasu można powiedzieć, że wszystkie działania pastoralne, naukowe, pobożnościowe zmierzały do tego wydarzenia, które odbywało się w Narodowym Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu od 3 do 7 października 2021 roku.

Owocem przeżywania Roku Świętego i duży napływ pielgrzymów do Narodowego Sanktuarium św. Józefa w Kaliszu wzbudziły inicjatywę stworzenia dodatku do Mszału Rzymskiego, który zawierałby nowe formularze mszy wotywnych o św. Józefie. Powołana przez biskupa kaliskiego grupa józefologów, bazując na dokumentach papieskich: *Redemptoris Custos* i *Patris corde* oraz na *Dyrektorium o pobożności ludowej i liturgii*, przygotowała tytuły takich mszy, które mogą być celebrowane w różnych okresach roku liturgicznego. Pośród pozycji mszy wotywnych zaproponowano między innymi takie tytuły: Święty Józef, Powiernik tajemnicy Wcielenia; Święty Józef, obrońca życia poczętego; Święty Józef, w tajemnicy Narodzenia Pańskiego; Święty Józef, w tajemnicy Ofiarowania Pańskiego; Święty Józef, Mąż wiary; Święty Józef, Postrach duchów piekielnych; Święty Józef, Sługa Zbawienia; Święty Józef, Opiekun Kościoła i Święty Józef, Patron Dobrej śmierci. Obecnie trwają prace nad napisaniem formularzy mszalnych. Zespół przygotowujący teksty liturgiczne metodologicznie opiera się na formularzach mszalnych znajdujących się w Zbiorze Mszy o Najświętszej Maryi Pannie. Każdy formularz będzie posiadał wstęp teologiczny, źródła wybrane do powstania poszczególnych

modlitw, antyfony na wejście i Komunię, kolektę, modlitwę nad darami, modlitwę po Komunii oraz zestaw czytań biblijnych.

BIBLIOGRAFIA

- Benedykt XVI, Rozważanie przed modlitwą *Anioł Pański*, 18.12.2005, <https://www.swietujozef.kalisz.pl/BibliotekaSwJozefa/103.html> (dostęp: 11.10.2022).
- Bryl, Damian. „Jezus zaprasza do wierności, tak jak wierny był Józef.” *Okno Wiary* 19, nr 1 (2022): 6–9.
- Dąbrowski, Dariusz. „Mury obronne dla katolickich małżeństw.” *Okno Wiary* 19, nr 1 (2022): 18–25.
- Dąbrowski, Dariusz. „Milczenie doprowadza do działania.” *Okno Wiary* 19, nr 1 (2022): 26–31.
- Dąbrowski, Dariusz. „Rodzina wystawiona na próbę.” *Okno Wiary* 19, nr 1 (2022): 32–37.
- Franciszek. Adhortacja apostolska *Amoris laetitia*. Wrocław: Wydawnictwo TUM, 2016.
- Franciszek. List apostolski *Ojcowskim sercem*. Kraków: Wydawnictwo AA, 2021.
- Franciszek. „Przesłanie do Przewodniczącego KEP, biskupów i uczestników uroczystości zawierzenia, Lateran, 2 października 2021 r.” *Okno Wiary* 19, nr 1 (2022): 105.
- Gądecki Stanisław. „Ojcowskiemu sercu zawierzamy.” *Okno Wiary* 19, nr 1 (2022): 98–103.
- Jan Paweł II. Adhortacja apostolska *Redemptoris custos*. Wrocław: Wydawnictwo TUM, 2000.
- Pasterze Kościoła w Polsce, „Akt zawierzenia Narodu polskiego i Kościoła w Polsce Świętemu Józefowi.” *Okno Wiary* 19, nr 1 (2022): 104.
- Wiśniewski Marcin. „Tajemnica Kościoła.” *Okno Wiary* 19, nr 1 (2022): 10–17.
- Wiśniewski Marcin, i Dariusz Kwiatkowski, red. *Materiały i propozycje na przeżywanie „Roku Świętego Józefa” w Diecezji Kaliskiej*. Kalisz: [b.wyd.], 2021.
- Wons, Krzysztof. „Święty Józef stróżem ludzkiego i Boskiego życia.” *Okno Wiary* 19, nr 1 (2022): 48–53.